

Közleményesdi

Svédországi reakciók a Kertész-látleletemre

1. Előkészítem a talajt

A dolog tulajdonképpen ott kezdődött – vagy csak folytatódott –, amikor drótpostán megkaptam a Stockholmi Magyar Ökumenikus Önképzőkör (a továbbiakban: Önképzőkör vagy: Kör) 2002. október 12-i vezetőségi ülésének a jegyzőkönyvét Sántha Judittól, a Kör vezetőjétől. Ennek második pontja szerint a frissen Nobel-díjas Kertész Imrét decemberi svédországi tartózkodása idején meg szándékozzák hívni a stockholmi Magyar Házba. Minden körülménynek gazdája van; ebben az ügyben Sántha Judit érdeklődik majd a magyar nagykövetségen.

Családommal 1988 nyarán kerültünk a Körrel kapcsolatba, amikor bennünket, frissen Svédországba érkezettek a vezetőség néhány tagja kivitt Göteborgból a közeli Tångagärdébe¹. Ekkor nyílt ott az Önképzőkör első nyári tábora, és így lettünk mi is a tábor alapító tagjai.

A törzsgárdát nagyrészt a Kör vezetősége alkotta: a pszichiáter Szentkirályi Csagán kívül az ő testvére, Vánky Anna pszichológus, Vánky Farkas orvos és sejtkutató, Went Ida könyvtáros (akit mindenki csak Babának ismer), valamint Sente Imre költő, esszéíró és műfordító. Sántha Judit orvos – aki Veress Zoltán Stockholmban élő írónak, a kolozsvári Korunk folyóirat hajdani szerkesztőjének a lánya – és családja inkább csak a kilencvenes évek közepe tájától lettek a tábor látogatói.

Az eddig említett valamennyi név tulajdonosa szerepet játszott a *Nobelesdi* című írásom körüli hercehurcákban.

A Vánky házaspár 1997-ben, a tábor tízéves évfordulóján bejelentette, hogy ezentúl nem vállal részt a tångagärdei nyári tevékenység szervezésében; ez azontúl szinte teljesen Sántha Judit (a Kör új vezetője) és Szentkirályi Csaga illetékességébe ment át. Talán ekkortájt történt az is, hogy minden tiltakozásom ellenére engem is beválasztottak a vezetőségbe, noha én továbbra is Göteborgban laktam, így a Kör évközi stockholmi tevékenységében nem vehettem részt. A vezetőségi gyűlések alkalmával, vagy akár azon kívül is, a telefon (és némileg a drótposta) biztosította köztünk az élő kapcsolatot.

A személyes találkozások lehetősége csak a tångagärdei nyári tábor volt. Ezek az alkalmak a feleségem és Went Ida számára arra is szolgáltak, hogy ilyenkor olvasnivalót cseréljenek. Tavalyelőtt (2001-ben) több Kertész Imre-kötetet is kaptunk kölcsön. A feleségem ezeket a könyveket furcsáknak tartotta, rossz érzést keltettek benne, ezért amikor a visszaadás esedékessé vált, megkértem, kérjen haladékat rájuk, hogy én is elolvassam őket. Addig nem is igen hallottam az íróról. Először a *Valaki más* című művével ismerkedtem meg, és ez nem serkentett a többi könyve elolvasására.

Mindjárt megváltozott a helyzet, amikor – számomra teljesen váratlanul, de ma már tudom, hogy a német, a svéd, sőt a norvég olvasóközönség is igazán fel volt készítve az eseményre – Kertész Imre megkapta a Nobel-díjat. Igyekeztem lehozni minden hozzáférhetőt vele kapcsolatban a világhálóról, hogy érdeme szerint tudjam értékelni a kitüntetését.

Eközben kaptam a bevezető sorokban említett jegyzőkönyvet. Én ekkor már javában olvastam a *Sorstalanságot*, és bár valóban ez a szerző legjobb könyve, nem volt miért elragadtatásba esnem tőle. Mikor a könyvet befejeztem, úgy véltem, hogy Sántha Judit, ha ismerné Kertész Imre műveit és nyilatkozatait, nem szívesen vállalkozna egy ilyen író

¹ Olvasd: Tongajerde.

meghívásának a megszervezésére. Némi habozás után felhívtam telefonon, hogy a figyelmébe ajánljam a meghívandó szerző furcsaságait, minőségének problematikusságát.

A meghívás pillanatnyi állásáról kérdeztem. Elmondta, úgy tűnik nemigen lesz belőle semmi, mert az író nehezen elérhető. Ekkor azt ajánlottam neki, hagyja csendesen elaludni az egész dolgot, hiszen Kertész nem az az író, aminek a felvert hírneve alapján gondolnánk, ráadásul enyhén szólva furcsa ellenszenvvel viseltetik velünk, magyarokkal szemben. Tudom – mondtam –, hogy a vezetőségben van, aki kedveli őt (és itt természetesen Went Idára gondoltam a dedikált Kertész-kötetei miatt), de... Sántha Judit hangja ekkor magasra felcsattant, legorombított, hogy hagyjam végigmondani, amit akart (kissé elszégyelltem magam, hogy biztosan figyelmetlenül közbevágtam, míg ő beszélt), és részletezte, milyen lépéseket tett a magyar nagykövetségen, és azok milyen bizonytalan eredménnyel zárultak. Ezzel be is fejeződött a beszélgetésünk.

Ma már tudom, hogy ez a felcsattanás belém akarta fojtani egyrészt a Kertészről mondott véleményemet, másrészt a Kör vezetősége valamely tagjának szubjektív viszonyulására való utalásomat. Pedig igazán megértéssel viszonyultam az utóbbihoz. De vajon Sántha Judit az íróra vonatkozólag miért nem mondott *nyíltan* ellent nekem? Erre is választ találunk talán a következőkben.

A beszélgetés után három ízben világhálón talált anyagokat küldtem Kertészről – kommentár nélkül – Sántháéknak. Október 23-án Kertész Imre életrajzát a Digitális Irodalmi Akadémia honlapjáról, valamint egy MTI-jelentést az író által egy budapesti nemzetközi sajtótájékoztatón mondottakról: „Magyarország még nem nézett szembe «a szekrényben rejlő hullával», a holokauszt kérdésével, a magyarországi zsidóság kirablásával és szisztematikus legyilkolásával”. A jelentés hozzáteszi: „Szavai szerint ő talán azért kevésbé népszerű Magyarországon, mert a magyar társadalom eddig elutasította az erre való reflexiót. A magyar kultúrában még nem vert gyökeret a holokauszt tudata, és aki erről ír, az a margón áll, a széljegyzetek között van jelen – fogalmazott Kertész Imre.” November 27-én Szenkovits Péternek a Bán Pál *Csacsifogat* című darabja és Kertész jövedelemszerzése közötti összefüggésről szóló, a *Soproni Ászban* megjelent interjút küldtem át, majd másnap, Rákosfalvy Zoltánnak a *Síratom Halász Annát* című, a marosvásárhelyi Népújságban megjelent, az erdélyiek által ismert és kedvelt újságíró halála alkalmából írt aznapi jegyzetét. Ez az írás így végződik: „Ismételten hallottam a tévében és a rádióban, amint irodalmi Nobel-díjasunk kijelenti: «én olyan szavakkal, mint nemzet és haza, nem tudok mit kezdeni.» Halász Anna – bár Ő is megjárta a holokausztot – tudott.”

Sántha Judit egyedül erre az utolsó küldeményre reagált, a többire mélyen hallgatott. Most ezt írta: „... ezt érdemes volt elolvasni.” Kétségtelenül szép írás. De a többit vajon miért nem volt *érdemes*?

Csak most, gyanútlanúságom elmúltával tudom: már ekkor kezdett forni az a mérges cefre, amelynek párlatát az egész magyar közösséggel igyekeztek később megitatni.

2. Becsap a ménkű

Hát igen. Többek számára olyan volt, mint derült égből a villámcsapás. A Svédországi Magyar Protestáns Közösség ökumenikus lapjának, az *Új Kévének* valamelyik karácsony előtti napon megjelent utolsó negyedévi számában ott olvashatták a *Nobellesdi* című írásomat. Kétségtelen, ebben számtalan „szörnyűséget” követtem el. Vettem a bátorságot magamnak, hogy – műveinek figyelmes elolvasása után – megkérdőjelezzem Kertész érdemesültségét a Nobel-díjra. Ezzel összefüggésben nem tartottam becsületesnek azt az utat, amelyen a világhírig eljutott, és rajta kívül néhány más példával is illusztráltam, hogyan történik az, amikor valaki az érvényesülés érdekében egy nemzetellenes csoportérdeknek eladja magát,

tehetségét, elveit – lényegében a tisztességét. Merészeltem megsérteni a díjazottat (és híveit) azzal, hogy szakszövegek, valamint a saját szövegei alapján Kertész személyiségében felismerni véltem bizonyos pszichopatológiai vonásokat. Felháborodtam a kollektív bűnösség elvének általa történt propagálásán és a magyar történelem egyes momentumainak tényeket meghazudtoló hamis beállításain. Nem tartottam tiszteletben azt a kimondatlanul is érvényesített állítást, hogy miközben egyes népeket egészükben el lehet ítélni, és állandó lelkiismeret-furdalást lehet tőlük követelni, másoknál még az egyének vétkeit sem szabad megemlíteni. Nem hajoltam „tisztelettel” földig a svéd akadémia díjosztó bizottsága előtt, hanem ki mertem mondani, hogy Kertész esetében bizony politikai okokból ítélték oda az irodalmi Nobel-díjat.

Az első olvasói visszajelzés Sente Imrétől jött egy drótpostalevél formájában, már karácsony estére. Ezt írta: „... szívbéli gratulációm remek tanulmányodhoz. Bátor és tárgyilagos boncolása egy rázós kérdésnek, nincs rá példa a két hazában. Odahaza is csak a sumákolás folyik, senki sem meri elkiáltani, hogy a császár meztelen.”

Nála „mérvadóbb” magyarok azonban – lényegében csak stockholmiak – ellenkezőképpen értékelték a dolgot, és szabad utat engedtek hisztérikus fölháborodásuknak. A hirtelen megalakult Kertész-kórus tagjai számára a legirritálóbb valószínűleg az lehetett, hogy minden állításomat a legalaposabban igyekeztem indokokkal alátámasztani. Ezért bújnak el a velem való nyílt konfrontáció elől, és nem is válaszolnak tisztázást sürgető leveleimre.

A Kertész-jelenségről szóló írásom racionálisan valóban meglephette ezt a társaságot, de érzelmileg – „hála” a Sántha Judittal folytatott október végi beszélgetésnek – kétségtelenül fel voltak készülve rá, és ez biztosan megkönnyítette számukra, hogy hamar nekemugorjanak. No azért nem szemből.

3. Stockholm mobilizál

Stockholm városában december 27-ére rendkívüli „bővített” presbitériumi gyűlést hívtak össze a „*Nobelésti*” által kiváltott „vészhelyzetben”. A rendezvény fő mozgatói Vánky Farkas és Veress Zoltán voltak, akiknek ugyan manapság már semmilyen egyházi tisztségük nincs, de régebben – egymást váltva – évekig a protestáns közösség főfelügyelőiként működtek. Persze fontos szerepet játszott az eseményekben Sebestyén Gábor, a stockholmi gyülekezet felügyelője is, aki mellesleg meglehetősen szoros családi kapcsolatban áll a Szentkirályi Csaga–Vánky Anna testvérpárral.

A találkozáson két, a presbitériumnak címzett levél került felolvasásra. Az egyiket a Vánky házaspár szignálta. A *Nobelésti* című írással kapcsolatos gondolataikat így foglalják össze: „Tóth Károly cikke mélyen megbotránkoztat és felháborít”. Nagyon sajnálom, de a folytatás versszerűen megszerkesztett gyermekes kijelentéseim azóta is csak mosolyogni tudok: „Bírád, mintha irodalomkritikus lenne a javából. / Magyaráz, belemagyaráz, elemesz, mintha pszichológus lenne. / Vádol és uszít és paranoid módon sejt – sejtet és képzelődik. / Csúsztat és összemos, / Végül álszentül könyörög”. Az ember azt várná, hogy ezeket a gondolatokat megindokolják, alátámasztják valamivel, vagy legalább némi illusztrációval szolgálnak, de erről szó sincs. Miután az írásomat így „kielemeztek”, kijelentik: „Mi nem akarunk ilyen gyülekezet tagja lenni, amelynek lapja ezt a gyűlölettől bugyborékozó cikket közli.”

A gyűlölet szó igencsak meglepett, de aztán lehiggadtam, látva, hogy *bugyborékozik* is, hiszen akkor itt a fogalmazó kétségtelenül túllépett már a józan ész hatókörén.

„A cikknek (...) rettenetes negatív és romboló hatása van és lesz!” – jósolja megállapítólag a levél. A várható következmények: A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezet és vezetői „elveszítik a gyülekezeti tagok (egy részének) bizalmát”; a gyülekezet elveszíti „a svéd

egyházi és állami szervek (...) jóindulatát (a Nobel bizottságnak a díj odaítélésében tanúsított pártatlanságának megkérdőjelezése – meggyanúsítása – és a cikk antiszemitizmusa miatt)”, magára húzza „az antiszemita, a fasisztoid jelzőket”, amit majd „az egész svédországi magyar emigrációra vonatkoztatnak. Ebben «számíthatunk» a jelenlegi magyarországi kormányzó pártok szócsöveire és médiájára.”

Hogy mindezt megakadályozzuk: „Gyorsan és hatásosan kell cselekedni!” Az Új Kéve fejlécével sürgősen levelet kell küldeni minden olvasónak, amelyben „a szerkesztő Molnár-Veress Pál és a felelős kiadó Jordáky Béla elismeri, hogy hibát követett el, és bocsánatot kér a cikk közlése miatt”. Új szerkesztőbizottság alakuljon Tóth Károly Antal (azaz szerény személyem) nélkül, „lehetőleg két «lektorral» kibővítve, akik a cikkeket megjelentetés előtt elolvassák és véleményezik”.

A fentiek mérlegelésekor nem szabad elfelejteni, hogy az Új Kéve létét és színvonalát mindenekelőtt Molnár-Veress Pál lelkésznek köszönheti, gyakorlatilag minden lappal kapcsolatos munkát ő végez. Ő tehát „a szerkesztő”. Két lektorként becézett cenzornak valót nehezen találunk Svédországban, hacsak a levélírók nem ajánlkoznak erre a feladatra. Jordáky Béla a gyülekezet főfelügyelőjeként elődjétől örökölte a „felelős kiadó” címet, minden konkrét funkció nélkül, tehát úgy került a bocsánatot kérendők listájára, mint Pilátus a Krédóba. Jómagam „a szerkesztő munkatársa” büszke címet viseltem a *Nobelesdi* megjelenéséig. Vajon mi lehet az oka, hogy engem meg sem próbáltak rávenni a bocsánatkérésre?

Ugyancsak Vánky Farkas olvasta fel a sógornője, Szentkirályi Csaga stockholmi presbiter levelét is, aki más elfoglaltság miatt nem tudott részt venni az összejövetelen. Nála – végre! – „bizonyítékot” is találunk a nekem szóló fő vádra. Ezt idézi az esszémből: „vajon miért hazudozik tulajdonképpen magáról is, rólunk is Kertész Imre? Azért, hogy Auschwitz lángjainál a pecsenyéit sütögethesse, s végül a legínyencebb falatot is: a nóbelpecsenyét?” A levélíró röviden elintézi az idézetet: „Ez elég annak bizonyítására, hogy nyugodtan elmondhassam: a cikk írója antiszemita.” Ezzel a bizonyítási eljárás be van fejezve, a gondolatától is elzárkózik, hogy velem vitába elegyedjen. A kiragadott mondatot úgy lobogtatja, mintha azt nem előzte volna meg a kijelentés alapos indoklása, jogosultságának bizonyítása. Vagy mintha nem ez a mondat követné: „... ezzel meggyalázza azoknak a millióknak az emlékét, akik pedig megérdemlik, hogy tisztességes írók és más művészek emlékműveket állítsanak nekik.”

Az engem elítélő ezen emberek minden bizonnyal antiszemitának nyilvánítanak *A holokauszt-ipar* szerzőjét, a zsidó Norman G. Finkelsteint is, akinek szülei – egyedül az egész rokonságból – túléltek a varsói gettót és a náci koncentrációs táborokat, és aki könyvében így ír azokról, akik politikai és anyagi tőkét kovácsolnak mások szenvedéséből és halálából: „Ezek a szélhámosok hitvány céljaik érdekében a náci holokausztot kisajátították, a zsidó szenvedés emlékét beszennyezték, és megmérgezték a zsidók és nem-zsidók közötti viszonyt.”

Szentkirályi Csaga a levélben kijelentette: „... az egyháztanácsnak és a Kéve szerkesztőségének is el kell határolnia magát ettől a szellemtől és határozottan, nyíltan és nyilvánosan el kell ítélnie ezt a cikket”, továbbá bocsánatot kell kérnie az olvasóktól, „akiknek karácsonyát ezzel a cikkel tönkretették”. Mindezeknek egy rövid időn belül megjelenő másik Új Kéve számban kell megtörténnie, amit „ugyanazokra a címekre küldenek ki, mint a karácsonyi számot”. Tóth Károly Antalt „nyilvánosan mentsék fel megbízatásából, ne legyen többé a lap munkatársa, és ezt közöljék a lap előfizetőivel”. A levélírónak ugyanis az a szándéka, hogy „egyházunkat tisztítsuk meg az odanemillő hangoktól és véleményektől”. A végén ő is a már létező, valamint várható, erkölcsileg és anyagilag káros következményekről szól, ezeket „kellene közös erővel a legminimálisabbra csökkenteni, ha még lehet”.

Vánky Farkas úgy vélte, elsősorban két befolyásos zsidó személy részéről várható támadás, akik elérhetik azt, hogy megszűnik a Svédországi Magyar Protestáns Közösségnek mind a svéd evangélikus egyháztól, mind az államtól kapott anyagi támogatása. Ez lehetetlen helyzetbe hozná a közösséget, és ha nem tiltják is be, már csak emiatt is megszűnhet majd az Új Kéve.

A magyar protestáns közösség tönkretételének rémképe az elkövetkező időben elég gyorsan elterjedt (kétségkívül aktív propagandisták közreműködésével), és bár országosan a többség egyetértett a *Nobeléskönyv* tartalmával, a felszított rettegés légkörében sokan a várható retorziók miatt tartották helytelennek, hogy a svédországi magyar folyóirat az írást leköszölte. Az anyagi csódtól való félelem két tényezőre vezethető vissza. Egyrészt a tagoknak csak töredéke fizeti valóban az általa megajánlott egyházi hozzájárulást, ezért a közösség önfenntartása a nem közömbösök vágyálma csupán. Másrészt nagyon sokan, így az idézett levélírók is, a svéd egyháztól és államtól kapott összegeket nem jogszabályok alapján kijáró támogatásnak, hanem könyöradománynak tekintik, amit egy adott pillanatban, a szimpátia megfordulása alapján, tehát akár önkényesen is eltörölhetnek. Mintha még mindig otthon lennének Erdélyben, ahol a magyar a hagyományos módon ki kell érdemelje a román hatalomtól intézményei fenntarthatóságának a kegyét.

Veress Zoltán véleménye az volt, hogy én inkább a göteborgi aluljáróban kellett volna az írást osztogassam, mintsem hogy az Új Kévében közöljem. A *Nobeléskönyv* antiszemita és fasisztoid felhangjai vannak, ezért engem meneszteni kell „a szerkesztő munkatársa” tisztségéből. Szerinte azzal, hogy megemlítettem Grósz doktor esetét, tömeggyilkosságra uszítottam. Tóth Károly Antal fundamentalista – jelentette ki. Azt nem lehet tudni, miféle fundamentalista. Fundamentalista magyar? Fundamentalista keresztény? Vagy fundamentalista zsidógyűlölő? Esetleg együtt mind a három? Hiszen ezek bizonyos propagandisták szerint össze is függenek. Mint ahogy a kereszténységet és a fasiszmust 2002 decemberében a svéd televízióban összekapcsolta egy „illetékes”. Nem nevezem meg, mert egyike azon személyeknek, akiktől a magyar közösség egy része karácsony óta retteg.

Feldőtő Sándor presbiter elmondta, hogy ő és felesége (aki egyébként Vánky Farkas testvérének a lánya) azt mérlegelik, hogy az Új Kéve szóban forgó írása miatt esetleg kilépnek az egyházból.

Sántha Ferenc presbiter (Veress Zoltán veje) szorgalmasan támogatta az egyház lapjának cenzúrázására vonatkozó javaslatot.

Az összejövétel egyetlen tagja nyilvánított egyértelműen különvéleményt: Nagy Zoltán stockholmi presbiter az írást kitűnőnek és bátornak mondta. (Csak a félreértések elkerülése végett kijelentem: Nagy Zoltán nem rokonom.)

A stockholmi presbitérium ülésének jegyzőkönyve a *Nobeléskönyvről* szólva kijelenti: „A cikk igazságtartalmának, állításai helytálló vagy nem helytálló voltának vizsgálatát a jelenlévők nem tartják presbiteri feladatuknak, erre nem vállalkoznak, nem is vállalkozhatnak, magánvéleményük azonban különböző okokból elítélő – egy személyét kivéve.” Érdekes módon azonban nem magánemberekként, hanem a presbiteri gyűlés résztvevőiként, vagyis presbiterekként ítélték el, jegyzőkönyvileg kimondván, hogy az írás tartalma „az egyházi lap lelkipáter feladataitól idegen, ettől függetlenül is erősen vitatható...” (Ez egyébként Veress Zoltán jegyzőkönyvíró szép szövege.) Nincs itt valami önellentmondás? Az elemzést azt nem vállaljuk, csak minősítünk – az igazságtartalomtól függetlenül. Ügyes.

Mivel két presbiter (Haljasmä Jozefin és Magyar Tibor) az összejövételig csak részben olvasta el a *Nobeléskönyv* című írást, nem foglalhattak állást vele kapcsolatban. A jegyzőkönyv mégis úgy tünteti fel, mintha ők is ez elítélők között lennének. Ezt a hamisítást Vánky Farkas és Sebestyén Gábor hitelesítő aláírásukkal igazolták.

Ha a stockholmi presbitérium akciócsoportja bár egyetlen valódi érvert felhozott volna állításai alátámasztására, ha tagjai egyáltalán párbeszédre méltatták volna az ellentétes

vélemény képviselőit, kibontakozhatott volna egy értelmes, valamiféle tisztázásra vezető vita. Így azonban kétségtelen, hogy tevékenységük része annak a napjainkban mindjobban elharapódzó jelenségnek, amit Finkelstein így nevez: „az új antiszemitizmus ürügyén mesterségesen gerjesztett hisztéria”.

Az ülés határozatában már nem szerepelt egy új Kéve-szám megjelentetése. De tekintettel arra, hogy az írásom „az egyházi közösségen belül megosztottságot, rossz hangulatot, egyenetlenséget válthat ki, a miatta várható külső támadások pedig kárt okozhatnak (...) az egész egyházi közösségnek”, egy Új Kéve-fejléccel ellátott körlevelet kell kiküldeni, amely „a Nobelesdi című cikk közlését több okból is hibának ismeri el”, kijelenti, hogy az egészében a szerzője véleményét tükrözi, és „kéri mindazokat, akiket a cikk érzelmeiben, gondolataiban, erkölcsi érzékében megbántott, hogy gyakorolják a megbocsátás erényét...”

A határozat utolsó pontja az egyházi lap ellenőrzés alá vételét tűzi ki célul: „Az Egyháztanács egyidejűleg tekintse át és szabja meg az eddigieknél átgondoltabban az Új Kéve szerkesztésével és kiadásával foglalkozó személyek kilétét, feladatkörét és személyes felelősségét.”

4. Kihullok az önképző édenkertből

Jól éreztük magunkat a tãngagárdei önképzőköri táborokon. A gyermekeim számára évszámra ez volt a nyaralás. Egy hét (újabban három nap) társas élet, érdekes előadások és beszélgetés. Találkozások otthon (a Kárpát-medencében) és idegenben élő magyarokkal.

A legjobb emberi kapcsolatunk talán a Vánky házaspárral jött létre.

Vánky Anna javaslatára az Önképzőkör vállalkozott addig csak folyóiratokban közölt írásaim előfizetéses alapon, kötetben történő kiadására. Veress Zoltántól (egyébként ő soha nem vett részt a nyári táborokon) hasznos szerkesztői tanácsokat kaptam, és ő írta meg a könyvhöz az Önképzőkör előszavát. Went Ida szervezte és gyűjtötte az előfizetéseket. Így született meg 1994-ben a *Hova-tovább?* című kötetem.

A Kör vezetői igen hangsúlyozottan a liberális beállítottságú meghívottakat kedvelték, de ez nem képezte akadályát a jó beszélgetéseknek, és esténként a tábortűznél együtt énekeltünk magyar népdalokat. Meglepődtem ugyan, amikor egy évvel ezelőtti telefonbeszélgetésünk alkalmával Went Ida határozottan örült a baloldali pártok magyarországi győzelmének, de a különböző világnézetű emberek nem kell okvetlenül összetűzzenek. Különösen nem itt, Svédországban. Egészen nyomtalanul az ilyesmi természetesen nem múlik el. Volt például, akit irritált mind határozottabb keresztény hitem, aminek kézzelfogható bizonyítékai az Új Kévében évek óta megjelenő vallásos tárgyú esszéim voltak.

A mostani események kezdetekor az volt az érzésem, hogy ez a számomra nem követhető érzelmi indítékú irracionális felháborodás egyszer csak az értelem ellenőrzése alá kerül, és akkor megkezdődhet a félreértések tisztázása. Ez persze inkább a dolog hihetlenségéből származó óhaj volt, mintsem egy reális lehetőség számbavétele.²

² Azt már előzőleg is tudtam, hogy Went Idának az anyja keresztény volt, és nagyon bántotta, hogy az ortodox felfogásúak ezért nem ismerik el őt zsidónak. Együtt is éreztem vele ebben a kérdésben. Azt viszont csak a *Nobelesdi* körüli cirkuszok kitörése után tudtam meg, hogy Veress Zoltán feleségének, Telegdi Magdának eredetileg Goldstein volt a családi neve. (A barátnője, Keresztes Annamária Zsisku Jánosné említi ezt *Rendhagyó riport* című írásában. In: Akik imádkoztak üldözőikért. Kiadta az Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár, 1996, II. kötet 70. o.) Sántha Judit Telegdi Magdának a lánya, vagyis melléfogtam, amikor Kertész Imre meghívásának ügyében éppen neki írtam meg néhány észrevételemet. Utóbb hallottam azt is, hogy Szentkirályi Csaga és Vánky Farkasné Szentkirályi Anna (akik egyébként reformátusok) anyai ágon a kiválasztott népből származnak. Ennek ellenére továbbra sem értem, miért váltott ki belőlük ilyen mérhetetlen felháborodást az, hogy megkérőjeleztem egy középszerű írónak nyíltan megfogalmazott politikai okokból juttatott kitüntetését, és nem hagytam szó nélkül annak magyarokat rágalmazó szövegeit. (T. K. A. – 2007)

Az események az Önképzőkörhöz tartozásom végét jelentik. A vezetőségből való távozásom hivatalosan is megtörtént. A 2003. január 14-én tartott vezetőségi ülés jegyzőkönyve rögzítette, hogy Szentkirályi Csaga, Vánky Anna és Went Ida nem vállal többé vezetőségi tagságot, amennyiben engem is újraválasztanak. Ez szerencsére nem történt meg. A február 26-i választásokra a jelölőbizottság nem is tette a nevemet a megválaszthatók listájára.

5. Bekövetkezik!

Február huszonnegyedikén egy Ammon Israelsson néven, a zsidó egyházközség jogtanácsosaként bemutatkozó férfi felhívta az *Új Kéve* szerkesztőségét, vagyis Molnár-Veress Pál lelkész lakását, és közölte vele: hivatalos fordítót bíztak meg, hogy svédre ültesse a *Nobelesdi* szövegét, majd ennek antiszemitizmusa, népcsoport ellen uszító tartalma miatt rendőrségi feljelentést tettek (vagy tesznek?) a lap ellen. Súlyos kártérítést követelnek, aminek összegét átutalják majd a holokauszt magyarországi túlélőinek. Ez az ember felhívta Újvári Tündét a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége (SMOSZ) lapjának, a *Híradónak* a szerkesztőjét is, és vele hasonló módon fenyegetőzött Szutrély Péternek a tavalyi irodalmi Nobel-díjról náluk, ugyancsak decemberben megjelent írása miatt.

Az esetet értékelve joggal támadhatnak kétségeink. A Nobelesdi valóban nem udvariaskodott Kertész Imre irodalmi és emberi értékeit illetően. Kertész szerint is írásainak csekélyebb magyarországi közönségsikere (egyébként minden lehetséges magyar irodalmi kitüntetéssel megkapott) az antiszemitizmus következménye; miért ne lehetne az én Kertészért nem rajongó írásomat ugyanezen az alapon antiszemitizmussal vádolni? De ha valaki a SMOSZ lapjában megjelent, a szerkesztőség által a szerző tudtán kívül átszerkesztett, egyértelműen pozitív kicsengésűre hamisított, bár az eredetiben is rágalmazhatatlan Szutrély-írást is antiszemitának nevezi, és súlyos következményeket helyez miatta kilátásba, annak vagy nem ép az elméje, vagy pedig szeret azzal szórakozni, hogy másokat fenyeget.

Egyébként a fejlemény már várható volt. No egyáltalán nem a Vánky Farkas és Szentkirályi Csaga „előrejelzései” alapján.

Február elején felhívott Stockholmból a számomra addig ismeretlen idősb Publik Antal. Ő is erdélyi születésű, és valamikor az otthoni labdarúgócsapat fontos személyisége volt. Gratulált a *Nobelesdi*hez, és megkért, amennyiben az ő nevét hallom az írásomat és az *Új Kévet* támadó cikkekkel, tévéműsorokkal vagy feljelentéssel kapcsolatban, akkor tudjam, hogy az valójában nem tőle származik. A fia ugyanazt a nevet viseli, és teljesen világos, hogy valamire készül ellenünk, de az apjának sem árulja el, hogy mire.

Lehet, hogy ifjabb Publik Antal (teljes nevén: Publik Antal István) máshol is kísérletezett, de az bizonyos, hogy elment Per Wästberghez, a Nobel-bizottság egyik tagjához, aki ugyanakkor az Antiszemitizmus Elleni Svéd Bizottság (Svenska kommittén mot antisemitism) tagja is. Bemutatta neki az én „antiszemita” és a bizottságról „tisztelenül szóló” írásomat, valamint az ő ezzel kapcsolatos, a közönségnek szánt levelét. Wästberg felvilágosította őt, az ügyben kit érdemes keresnie a különböző lapoknál, televíziós szerkesztőségeknél, és ajánlotta, keresse fel a zsidó hitközséget is. Ez az előzménye az említett telefonáló jelentkezésének.

Hogy ezt „Toni” Publik miért tette, nehéz kitalálni. Kétségtelen, hogy ép szellemű és erkölcsű ember nem tenne ilyet. Különösen így, alaptalanul. A céljáról azt lehet sejteni, hogy talán a felkeresett személyektől viszonzásul segítséget várt kötetnyi kiadatlan írása megjelentetéséhez. Persze, bár a kötetnyi írás léte állítólag tény, a többi inkább csak találgatás.

Az Israelsson nevű úriember jelentkezése után Vánky Farkas azt vészjósolta, hogy a zsidó szervezetnek fizetendő kártérítésre rámehet majd a közösség tángagárdei ingatlana, Kalocsi Margitnak, a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége alelnökének, a Magyar Ház Közösség vezetőjének a fogai pedig talán még ma is vacognak azóta a rémülettől.

A telefonhívás óta – a magyar közösségen belüli harcias csoport egy újabb, másokat is beleugrató csatározását leszámítva – csend van a dolog körül.

6. Országos Magyar Elhatárolódás

Ez év március 29-én, tehát bő hónappal a telefonon történt fenyegetés után a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége, amely közös koordináló-egyesítő szerve az ország különböző részein alakult magyar szervezeteknek, éppen soron következő vezetőségi ülését tartotta. A *Nobel*sdíval kapcsolatos közös állásfoglalás megtárgyalása – bár csak a nyolcadik, „*Egyéb ügyek, levelek*” című napirendi ponthoz tartozott – elég hosszú és heves vitát idézett elő. A megjelent tizenhárom szavazattal bíró személy közül hárman elleneztek az írás elítélését. Bihari Szabolcs, a SMOSZ elnöke az asztalt verte, hogy a *Nobel*sdírt igenis el kell ítélni, mert az ügynek a svédországi magyarok számára súlyos következményei lehetnek. Szentkirályi Csaga agresszíven megsürgette: *Valljunk színt: antiszemiták vagyunk-e vagy nem, mert erről van szó!* Ami azt jelenti: ha valaki nem ért egyet az elítéléssel, az antiszemita. Ezt rendszeren zsarolásnak szokták nevezni. A nemzetközi légkör mára sikeresen olyanná alakított, hogy benne az antiszemitizmus lett a legsúlyosabb, a legmesszebbmenőbb következményeket maga után vonó, erkölcsileg a legterhelőbb politikai vád. Nagyon olcsón lehet bárkinek kimérni, még semmiért is, mint Sztálin idején a Gulágon eltöltendő huszonöt éveket.

A javasolt határozatot végül elfogadták. A jegyzőkönyv nyolcadik pontjának első bekezdésében található. Így szól:

*„Tóth Károly Antal Nobel*sdí című cikkének tartalmától és eszmeiségétől, egy tartózkodás mellett, a SMOSZ vezetősége elhatárolta magát. Ezzel a kérdéssel kapcsolatosan levelet írunk a zsidó hitközösségnek és a Nobel-bizottságnak. Ifjú Publik Antallal Bihari Szabolcs fog beszélgetni, hogy tisztázza, milyen kijelentéseket tett hivatalos svéd szerveknél a Híradóról és közösségünkről, továbbá jogással konzultálunk, hogy esetleges jogi lépéseket is megtegyünk.”

Ehhez tudni kell, hogy a SMOSZ-nak se az Új Kévéhez, se az abban közölt írásokhoz, sem pedig a Svédországi Magyar Protestáns Közösséghez nincs köze, ez utóbbi nem a Szövetség tagszervezete, és kizárólag annyi közreműködés van köztük, hogy kölcsönösen informálják egymást közérdekű lépéseikről, a másikat is érintőkről pedig már előzőleg. A SMOSZ ezúttal (még utólag is!) „elfelejtette” értesíteni a Közösség vezetőit arról, hogy ítéleznek az egyházi lapban megjelent egyik írás fölött. Még különösebb, hogy magukra vállalták a zsidó hitközösség és a Nobel-bizottság kiengesztelését. Ismerős ez a magatartás. Erdélyben volt egy magyar „politikus”, aki a nyelvét mindig igen sokféleképpen tudta használni, s amikor a ceaușescui időkben egy „magyar ügyben” ezáltal némi részeredményt ért el, elismerést várva megjegyezte: „Látjátok, ezt is kinyaltam nektek.” Igen, Hajdú Győzőről van szó, aki politikai funkcióin kívül a marosvásárhelyi Igaz Szó főszerkesztője volt. Milyen épületes látni, hogy a módszer – természetesen ugyancsak magyar közösségi célok érdekében – Svédországban is kipróbáltatik.

7. A nyulak a bokorban maradnak

Arra természetesen számítottam, hogy lesznek olyanok, akiknek a *Nobelé* tartalma miatt nem fog tetszeni. Arra azonban nem, hogy az indulatok ilyen nagyméretű kitörését fogja kiváltani, és arra különösen nem, hogy nem rajtam, hanem a közösségen – szinte bosszúképpen, mert szólási lehetőséget találtam náluk – járják le magukat.

Legelőször a Vánky Farkas fenntartásairól értesültem, és december 26-án drótpostán megkérdeztem tőle, mik a kifogásai az írással kapcsolatban. Nem kaptam választ. A stockholmi 27-i presbiteri gyűlés után az ott elhangzottakkal kapcsolatban magyarázatot kértem tőle is, a feleségétől is. Nem méltattak válaszra.

A háttér megvilágításához némi segítséget nyújthat az, amit ezen a gyűlésen Veress Zoltán vetett fel: hogy jön Tóth Károly Antal ahhoz – mondta felháborodva –, hogy biológus léte re felülbírálja Vánky Farkas *Teremtés* című írásának első változatát!

Ezelőtt éppen egy évvel történt. Molnár-Veress Pál lelkész, az *Új Kéve* szerkesztője átküldte hozzám, a „szerkesztő munkatársához” az anyagot, és megkért, mondjam el, milyennek találok. A kereszténység tanításaival, de a logikus megítéléssel is ellentétes nézetek voltak benne. Véleményemet közöltem Vánky Farkassal is, aki ezután lemondott az írás közléséről. Szelídített változata éppen a *Nobelé* mellett jelent meg a múlt év decemberében.

Az említett időben nemcsak Vánkyéktól, hanem Veress Zoltántól, Szentkirályi Csagától és Sántháéktól is elektronikus levélben kértem, indokolják meg engem rágalmazó állításait.

Veress Zoltán a válaszában azt állította, hogy engem durván félretájékoztattak, az írással igazságtartalma őt nem érdekli; az egész tanácskozás nem velem vagy az írással, hanem csak az Új Kévében való közlés szerencsétlen tényével foglalkozott. Mint tudjuk, ez nem felel meg a valóságnak. Magyarán: Veress Zoltán hazudott. Egy részlet a válaszlevelemből: „... a svédországi protestáns magyar közösség megalázásában serénykedsz másokkal egyetemben, hogy egy igaz ügyben mentegetőzve magyarázkodó körlevéllel úgy tegyen, mintha vaj lenne a fején. Fel kell hívni a világ figyelmét, hogy egy igazat kimondó írás megjelentetése miatt rossz a közösség lelkiismerete! Nem értem a rémületeteket, a rettegéseket attól, hogy mit fognak majd az igazság kimondásához szólni egyes személyek, mert ezek – az egyébként állítólag békés és segítőkész emberek – jelentős befolyásuk segítségével bosszúból majd nagyot üthetnek a mi egész közösségünkön. Ez tisztára egy megnyomorított lelkű kisebbség romániai típusú reakciója: megalázkodással kell leszerelni azokat, akiknek hatalmuk van fölöttünk dönteni, ahelyett, hogy felkészülnénk közösségileg kikérni magunknak bárminemű hazug indokkal indított támadást!”

Ezek a sorok nyilvánvalóan nemcsak Veress Zoltánnak szóltak.

Szentkirályi Csaga közölte, hogy ő velem nem vitatkozik, továbbá nem kíván sem levelezni, sem együttműködni velem a jövőben.

Miután Sántháék sem jelentkeztek, január ötödikén megkértem Juditot, hogy vegye át tőlem az Önképzőkör egyik nyári vendégének a meghívását, amit eredetileg én vállaltam magamra. A nézeteikkel kapcsolatos kérdéseimre végül 12-én a férje, Sántha Ferenc presbiter válaszolt. Ő nem tud ellenem indult rágalomhadjáratról – írta –, de részt vett az írással kapcsán összehívott presbiteri gyűlésen. „A gyűlés jegyzőkönyve – a protestáns egyház rendelkezései szerint – a hitelesítés pillanatától nyilvános, ami azt jelenti, hogy Sebestyén Gábor helybéli felügyelőtől azt megkaphatod. A jegyzőkönyv tartalma az én véleményem is, és egyben válaszom arra a kérdésre, hogy mi kivetnivalót találtam a cikkedben”. Majd hozzátette: „Mivel elfoglalt vagyok, jelen levéllel ezt a témát lezártak tekintem.”

Mint látható, a közösségi nyüzsgésben résztvevők közül senki nem volt hajlandó válaszolni arra a kérdésre, hogy mitől antiszemita az írással, és miért kell tőlem elhatárolódnak.

Április elején végül Went Idának küldtem egy békülékeny hangú levelet, aki tudomásom szerint – noha kétségtelenül elmarasztaló a véleménye – nem vett részt a kedélyek felkavarásában és a közösséget megalázni igyekvő akciókban. Válasz tőle sem érkezett.

Mindezek után fel kell tennem magamnak a kérdést: milyen emberekkel kötöttem – pontosabban hittem, hogy kötök – barátságot, ha ezek az emberek nem bírják elviselni az igazságot, annak kimondójára pedig ellenséget kiáltanak, amennyiben az igazság a „kiválasztott” nép valamely tagjára vonatkozik? Milyen számomra felfoghatatlan titok működik itt, hogy a dolog tisztázására tett minden erőfeszítés teljesen felesleges? Tulajdonképpen kik ezek az emberek, akiket eddig magyar ügyekért áldozatot hozó erdélyieknek hittem, de most azt kell látnom, hogy rémisztgetésekkel uralkodni akarnak a magyar közösség fölött?

Ma már tudom: hiába várok én bármiféle tisztázásra. Hiszen egy bemocskolt és valójában széttörött pohárba már nem lehet tiszta vizet önteni.

Sántha Ferenc javaslatának megfelelően márciusban megkértem Sebestyén Gábortól, a stockholmi presbitérium vezetőjétől, a december 27-i gyűlés jegyzőkönyvének, valamint az ott felolvasott két levélnek a másolatát. Ezt a választ küldte: *„Kérésének sajnos nem tudok eleget tenni, u i presbiteri gyűléseink jegyzőkönyveinek fénymásolatát magánszemélyeknek csak a Presbitérium erre vonatkozó határozata alapján adhatom ki. Kérését a Presbitérium elé terjesztem soron következő presbiteri gyűlésünkön. Kérésére vonatkozó határozatról Önt értesíteni fogom.*

Magánszemélyek stockholmi gyülekezetünk presbitériumához írott leveleinek másolatát – bármit tartalmazzanak – semmilyen körülmények között sem adhatom ki a levéltitok megsértése nélkül. A levelezéseket bizalmasan kezeljük és kiadatásukat még a levélírók beleegyezésével sem tehetem meg.”

Sebestyén Gábor ezek szerint nem ismeri a közügyekben keletkezett okiratok nyilvános voltára vonatkozó svéd törvényeket, de saját egyháza alapszabályzatát sem. (Vagy ismeri, és ő is hazudott nekem.) Az említett iratokat végül hivatalosan megkaptam Jordáky Bélától, aki a Svédországi Magyar Protestáns Közösség főfelügyelője.

Bihari Szabolcsnak, a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége vezetőjének is írtam. Az április 13-án kelt levél lényege: *„Ezt a levelet mindenekelőtt azért írom, mert szeretném megtudni tőled, te személyesen miben látod az írásom antiszemitizmusát? Kíváncsi vagyok, vajon te is megmaradsz-e a minősítés nagyvonalú gesztusánál, vagy hajlandó vagy kifejtteni nekem, hogy a Szentkirályi Csaga agresszív és szakszerű lélektani manipulációján túl mi készítetett arra, hogy antiszemitának mondd a Nobelesdit, és ezzel természetesen elsősorban engemet?”* Egy hónap múlva a szöveget drótpostán átküldtem Kovásznay Ádámnak, a SMOSZ titkárának, megkérve, juttassa el a főnökének, hiszen az én postán küldött levelem feltehetően nem érkezett meg hozzá. Aztán kiderült, hogy megérkezett, de Bihari magánlevélnek tekintette. (Úgy látszik, magánlevelekre nem szokott válaszolni.) Néhány nappal később (pontosan május 16-án) Kovásznay felhívott, s közölte, hogy a Bihari kérésére megadta neki a telefonszámomat, mert majd felhív inkább. Azóta várom.³

8. A „védőközlemény”

A *Nobelesdi* megjelenésének vészterhes következményeit elhárítani hivatott külön *Új Kéve* számból vagy körlevélből – az egyház egyes vezetőinek józan ellenállása miatt – végül nem lett semmi, de a stockholmi presbitérium kívánsága szerint egy közlemény jelent meg ebben az ügyben a protestáns magyar folyóirat legközelebbi (márciusi) számában.

A bevezető sorok szerint az én *Nobelesdi* című írásomnak az *Új Kéve* „decemberi számában való megjelenésével kapcsolatosan felmerült kérdéseket” az Egyháztanács

³ Bihari Szabolcs később valóban felhívott, de nem sikerült tőle megtudnom, hogy a SMOSZ közgyűlése miért tartotta fontosnak, hogy a Kertész Nobel-díjáról szóló írásomtól elhatárolódjon, és a zsidó hitközséggel, valamint a Nobel-bizottsággal mintegy kiengesztelésük céljából ez ügyben kapcsolatot keressen. (T. K. A. – 2007)

Elnöksége „megtárgyalta, és állásfoglalását” a közleményben foglalta össze. Arról, hogy tulajdonképpen mik voltak a felmerült kérdések, a szöveg közvetlenül nem szól. De igen erőteljesen sejteti, amikor mindjárt az elején leszögezi: az „Új Kéve tíz évfolyamának számaiban közölt írásokból megfelelően kirajzolódik egyházi lapunk szellemisége. Ennek alapján állítjuk, hogy egyházi közösségünk egésze – ezen belül egyházi közösségünk lapja – amint eddig, úgy ezután is elutasítja a népcsoport elleni izgatást, a faji, etnikai, vallási, ideológiai kirekesztést, minden ezzel kapcsolatos propagandát.”

A közlemény legfontosabb mondata, amely – a szándék szerint mindenesetre – kiemelten lenne hivatott szolgálni a protestáns közösség esetleges támadások elleni védelmét, így szól: „... az Egyháztanács határozottan visszautasít minden olyan állítást, mely szerint a lapban közzétett egy-egy írás – jelen esetben az említett írás –, mondanivalóját, stílusát vagy szemléletét illetően, a lap felelős kiadójának, az Egyháztanácsnak, vagy az egész egyházi közösségnek véleményét és álláspontját tükrözné.” Tulajdonképpen ez is csak sejtetés és bujkálás, hiszen nem mondja ki nyíltan, hogy az Egyháztanács miért határolódik el az esszém szemléletétől, de a szövegösszefüggés egyértelműen visszautal az előbbiekre. Ebből következően a *Nobelesdi* kétségtelenül elüt az utóbbi tíz év többi írásától, amelyektől a népcsoport elleni izgatás stb. idegen volt, hiszen még soha nem történt meg, hogy a közösségnek vissza kellett volna utasítania valamelyikük szemléletével való azonosulás „vadját”. Ezt erősíti meg az Egyháztanácsnak az a stockholmi sugalmazású megállapítása, hogy „ennek a cikknek a helye nem a mi lapunkban lett volna”. Ezt minden bizonnyal úgy kell (a szövegösszefüggésből következően mindenképpen így is lehet) érteni, hogy inkább egy szélsőjobboldali lapba illett volna.

A közlemény tartalmával kapcsolatos csatározások benyúltak a márciusba (a januárra történt antedatálás ne zavarjon senkit), s csak akkor szüntek meg, amikor Sebestyén Gábor (aki azon kívül, hogy a stockholmi presbitérium felügyelője, az országos főfelügyelőnek, Jordáky Bélának is a helyettese) ki nem jelentette, hogy amennyiben további finomítást kér az Egyháztanács valamelyik tagja tőle, ő minden egyházi tisztségéről azonnal lemond.

Nemcsak az Egyháztanács, hanem a magyar protestáns közösség számos más tagja elhiszi azt, amit a stockholmi akciócsoport sugall: tőlem és írásomtól ezzel a közleménnyel elhatárolódva, magukat védik a következményektől. A valóság ennek az ellenkezője. Ez a közlemény olyan, mint egy (engem persze kiemelten érintő) önfeljelentés: felhívja a figyelmet, arra, hogy valami nagy baj van az Új Kéve decemberi számával. Pedig mindnyájan tudjuk, hogy nem erről van szó.

A közlemény szövege több helyütt szinte szó szerint egyezik a decemberi stockholmi presbitéri gyűlés jegyzőkönyvével: „Egyháztanácsunk tagjai, a gyülekezeti felügyelők, a gyülekezetek presbiterei nem tartják feladatuknak a cikk igazságtartalmának, állításai helytálló vagy nem helytálló voltának vizsgálatát. Erre nem vállalkoznak és nem is vállalkozhatnak.” Másszóval az Egyháztanács, amely az egész svédországi magyar protestáns közösséget képviseli – a stockholmiak gyakorlatával egyezően – anélkül minősíti az írást és szerzőjét, hogy megvizsgálná az írás tartalmát.

A stockholmi jegyzőkönyvből az Egyháztanács Elnökségének közleményébe bekerült a kérés is, hogy akiket „az említett cikk (...) érzelmeikben, gondolataikban, erkölcsi érzékükben megbántott, gyakorolják a megbocsátás erényét.” Vajon kinek kellene megbocsátaniuk? A közösségnek vagy a lapjának, mert közölte a kifogásolt írást? Vagy éppenséggel nekem? Kissé fonák helyzet: mivel a „megbántottak” (beleértve a Vánkyék gyermekeit is) közölték, hogy nem kívánják kapni többé a folyóiratot, hozzájuk végeredményben nem is jutott el ez a felhívás.

A lényegét illetően minden úgy történt, ahogy a stockholmi akcióbizottság akarta, mintha a stockholmi presbitéri értekezlet döntései az egész közösségre nézve kötelezőek lennének. Számomra fel nem fogható, hogy ezek az emberek miért érzik saját személyük ellen

irányulónak a Kertész-jelenség leleplezését, és miért érzik emiatt szükségét annak, hogy az egész magyar közösséget az igazság kimondásának „rettenetes következményeivel” riogatva arra készítsék, hogy önmagát megalázza – többek között egy ilyen nevetséges, magyarázkodó, önmagát is gyanúba keverő nyilatkozattal?

Vissza kell még térnem az Egyháztanács Elnökségének arra a nézetére, hogy „ennek a cikknek a helye nem a mi lapunkban lett volna”. Eltöprenghetünk: amikor a kereszténységgel össze nem egyeztethető, azzal szemben álló cikk jelent meg a lapban, vajon hol volt akkor az Egyháztanács ébersége? Vánky Farkasnak két megjelent írását ismerem, mindkettő a gnoszticizmus tanait terjeszti.

Az Új Kéve ökumenikus jellege egyáltalán nem jelentheti azt, hogy a kereszténységgel ellentétes propagandairásoknak is helyet ad. Olyanoknak, amelyek emberek által alkotott elképzeléseket az isteni kinyilatkoztatás elé, más vallások fogalmait a mi Szentírásból és a hagyományból eredő Istenről alkotott fogalmaink elé helyezi, és mintegy „kiigazítani” igyekszik keresztény hitünket idegen forrásokból származó képzetekkel.

A gnoszticizmus a különböző vallások szintézisét igyekezett és igyekszik létrehozni, egy olyan egyveleget, amelyben minden tanítás elvileg egyenértékű. Ma az ezoterikus áramlatok divatos köntösében a neognoszticizmus rejtőzik. Ez a nyugati világ szélsőséges liberalizmusának harci eszköze, hogy fő ellenségét, az iránytűt adó kereszténységet a „vallásosságra hajlamos” emberekben összezavarja, semlegessé lúgozza, mert uralmát mindnyájunk fölött így tudja jobban biztosítani.

A gnózis megismerést jelent. Vánky Farkas beállítása értelmében a régi írások és tanok megismerésével (lásd: *A korai kereszténység gnosztikus eszmeáramlata*, Új Kéve 2000/3. szám) nem az általános műveltségünket gyarapítjuk, hanem hitünket igazítjuk helyesre. „... korunkban nagy szükség van a gnózisra” – jelenti ki. Nem a hitre, nem Jézus tanításainak megértésére, nem keresztény voltunk elmélyítésére van szükség, hanem a gnózisra. A vájt fülű beavatottak, tehát a kevesek által elsajátítható ismeretekre. Mintha Jézus sohasem mondta volna: „Dicsőítelek, Atyám, ég és föld Ura, hogy az okosak és a bölcsek elől elrejtetted ezeket, és a kicsinyeknek kinyilatkoztattad.” (Mt 11,25) Bizony nem úgy kapjuk a bölcsességet, hogy előbb okvetlenül okosoknak kell lennünk.

Vánky teremtésről szóló, a múlt év decemberében megjelent (átdolgozott) írásának a címe is sokat mondó: *Sapere aude! – Legyen merszed tudni!* Mármint (ebben az esetben) az igazságot a teremtésről. Elméleti vizsgálódásai után arra a végkövetkeztetésre jut, hogy „... *a semmiből való teremtés elképzelése tudománytalan és összeegyeztethetetlen mind a Biblia, mind az ősi vallásfilozófiák tanításával.*” A keresztény felfogás tehát egyértelműen téves. Ennek bizonyítására még a tudomány eredményeit is felsorakoztatja, noha annak csak *a teremtés után történekről* lehetnek némi feltételezései. Ha Isten a világot a semmiből teremtette, akkor a természeti törvények csak ezt követően jöhettek létre, tehát nevetséges úgy beállítani, mintha e törvények bármit is bizonyíthatnának a teremtéssel kapcsolatban. Némileg más a helyzet, ha nem is történt teremtés, hanem csak a már meglévő „örök” anyag valamiféle, az említett törvényeket tiszteletben tartó átalakítása. A tudomány által felismert természeti törvények, pontosabban *azok örök érvényűnek tekintett volta* ebben az esetben sem bizonyíték, hanem csak következménye a valódi teremtés tagadásának. Ez ugyanakkor Isten mindenhatóságának, vagyis Isten isten voltának kétségbevonását jelenti. Ebben a felfogásban a Mindenség Ura megnevezés költői szóképp csupán.

Vajon ezeket az írásokat miért nem kifogásolta az Egyháztanács? Náluk nem vette észre, hogy nem valók egy keresztény egyházi lapba? De az én írásom kivétlenül, mert megbírált egy tisztességtelen magatartást és folyamatot, egy, mind a svéd akadémiaira, mind az egyetemes kultúréletre, mind pedig magyar nemzetünkre nézve szégyenletes helyzetet? A kereszténység szellemétől teljesen idegen írások viszont a lapba valóknak találtattak! Annak az írásai, aki az általam elemzett tisztességtelenséget védelmébe veszi, és a bizonyítékokkal

alátámasztott érvelésemet „fröcskölő gyűlölködésnek” nevezi. És az Egyháztanács lényegében az ő véleményét érvényesíti velem szemben.

Most május elején kaptam meg Norman G. Finkelstein *A Holokauszt-ipar* című, magyarul frissen megjelent könyvét. Aki ezt Kertész Imre művei után elolvassa, annak számára nem lehet kétséges, hogy a tavalyi irodalmi Nobel-díj ennek az iparnak a terméke. De ha jól megvizsgáljuk, ugyanezt mondhatjuk az *Új Kéve* decemberi száma körül kitört svédországi cirkuszról is.

9. Hova tovább?

A stockholmi csoportnak az a követelése, hogy engem az *Új Kévébe* való írástól tiltsanak el, nem került bele a közleménybe. Ezt talán úgy is vehetem, hogy rám lett bízva a döntés.

Mi (mármint a családom) katolikusok vagyunk, de tagjai kívántunk lenni a magyar protestáns közösségnek is. Azért mert magyar, és azért, mert keresztény. A katolikus egyháznak fizetett adón kívül ezt a közösséget is rendszeresen támogatjuk. Általában elmegyünk a göteborgi magyar istentiszteletre is.

Az *Új Kéve* 1997 ősze óta közli főleg vallásos témájú, de mindennapi életünkhöz kapcsolódó írásaimat. Mindig arra törekedtem, hogy megközelítéseim ne kifejezetten katolikus jellegűek legyenek, hanem a közös keresztény felfogásból származzanak. Türelemmel olvastam el mások nem éppen keresztény szellemiségű cikkeit (például amilyen a Vánky Farkasé volt), vagy egyes írások ilyen jellegű részleteit is, mert nem tartottam célszerűnek, hogy hitvitába elegyedjünk egy szórványvidéki magyar ökumenikus lap oldalain.

Most – azzal együtt, hogy a közösség zöme egyetértett a *Nobelesdi* mondandójával, elég sokan gratuláltak is hozzá – a hovatarozásom érzésében valami nagyon megbillent. Ha valakiket valóban „megbántott” az írásom, a tisztességes az lett volna, hogy szemtől szemben számon kéri rajtam a nézeteimet, lehetőséget adva a dolgok nyílt tisztázására, és nem másokat sikeresen terrorizálva, ilyen alattomos kiszorítósdíval igyekezzenek engem lehetetlenné tenni. Azt hiszem, nem is kell a két kezem minden ujja ahhoz, hogy megszámloljam, hányan voltak, akik nyíltan foglaltak az ügyben állást előlem bujkáló vádlóimmal szemben.

Úgy tűnik, a tisztességes viták lehetőségei sajnos már elmúltak. A viszálykodás híve nem vagyok. Nem kívánom, hogy bárki is lemondjon miattam funkciójáról, vagy hogy a stockholmi presbitérium kiváljon az Egyháztanácsból (mint ahogy fenyegetőztek vele), és talán béketermő lenne az is, ha Veress Zoltán, aki 2000 januárja óta ismeretlen okból nem ír az *Új Kévébe*, újra visszatérne a laphoz. Ezt a szándékát tudtommal kifejezésre is juttatta, természetesen azzal a kikötéssel, hogy én ne írjak bele többé.

Legyen hát béke. A svédországi magyarok nyugalma a jövőben ne zavarja meg a véleményem. Ha velem nem kell számolni többé, a nyáj farkasai nyugodtan visszavehetik magukra ártatlan báránypőréket, a rettegők pedig talán megkönnyebbülten letörölhetik végre verejtékező homlokukat. Kezdődjön az áhított, minden áron elérendő egyetemes békesség új korszaka.

Göteborg, 2003. május 5 – június 1.

(Megjelent: *Havi Magyar Fórum* 2003. júliusi számában.)